

VII 28137 B, f

Kazalo

Pesmi

Debeljak Anton: Čopasti škranec	74
Na Jožefovo	97
Mladi pračar	97
Dodič Ivan: Ura	65
Dobra in slaba volja	70
Golar Cvetko: Pesem o metulju	26
Voščilo	36
Otroci se igrajo z angelci	38
Temni se zarja	54
Večerna	90
Golar Manko: Božična	49
Kunčič Mirko: Čudni kraji — čudni običaji	1
Nuška	1
Matija mataja	2
Zvezde pojo	17
Naša Marjanica	17
Planinam	65
Ančka pomarančka	103
Žarkžene pojo	127
L. J.: Kaj pa letos	33
Maksimov: Nocoj, nocoj	49
Februarska	81
Mauser K.: Škrivalnica	129
Ocvirk Zdravko: Naša Lenka	81
Samec Janko: Moj učitelj	8
Velikonočna	113
Velika noč	117
Velikonočni zvonovi	121
Koncert v gozdu	129
Petelini	145
Samotar Janez: Pastirčkove želje po domu	154
Skuhala Vekoslav: Ura	47
Svjatoslav: Nikolajeva	33

Povesti, pravljice, pripovedke in basni

Beličič Vinko: Iva in njen stric	7
S. Darina: Zgodba o pustnem krofu	92

Debeljak Ant.: Ramor — romar	101
Dodič Jan.: Cigan je ukanil sodnika	102
† Fatur Lea: Kako je prvotni človek ustvarjal orodje in orožje	28
To je bilo v Indiji Koromandiji	105
Nehvaležni lev	153
Golar Cvetko: Labodja deklica	133
Hafner Krista: Marjetica, hčerka Matjaževa	9, 27, 42, 62, 73, 91, 104
Mali popotnik	122
Hiša v močvirju	139
Jeločnik Nik.: Mirkec — misi-jonar žrtve	29
Kmet Jan.: Prva nezgoda	5
Vrabc in maček	26
Kragelj Jožko: Pravljica o palčku	72
Kunčič Mirko: Bog	12
Okamenela žena na Žoleznu	71
Božetkova storija	140
Langerholc Jan.: Janče	57
Maksimov: Francetovi božični prazniki	53
Mauser Karel: Joževe jaslice	53
Plestenjak Jan.: Miklavž	37
Rágovski V. R.: Medved in zajec	69
Samec Janko: Moja velika noč na Krasu	118
Desetica	151
Samotar Janko: Moj prvi in zadnji lov	86
Slapšak Julij: En starček je živel	2, 18, 34, 50, 66, 82, 98, 115, 130, 146
Š. Fr.: Mlinarica	108
Loterija	111
Šeško Tone: Zaklad v gori Kralec	155
Winkler Venceslav: Trije svetniki so potovali	39
Zorec Ivan: Domek	20

Poučni spisi

Krpè: Tiho pada snežec beli . . .	79
Zimske radosti	94
Psi — junaški reševalci	109
Kitajska in njene značilnosti . .	124
† Podlogar Leop.: Nova Štifta pri Ribnici	43
Žužemberk	75
S. C.: Iz učenega sveta	13, 31
Iz ljudske modrosti	11
Dragi otroci!	15
Cenček piše Miklavžu	48
Julij Slapšak — 70 letnik	114

Drobiž

Vrtčeva pošta . .	32, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 156
Listnica uredn. in uprave	16, 112, 155
Nove mladinske knjige	80, 96, 128, 144
Uganke in rešitve na stranicah. (Risal P. K.)	
Slikarji: Beránek Jož., Debeljak Lud., Gaspari Oton, Globočnik Vito, Godec Fr., Kralj Mara, Piščanec Elda, Pod- rekar Fr., Remec Bara, Župančič Joa- kim.	

Postgebühr im Abonnement.
Poština plačana v gotovini.
Spedizione in abbonamento postale.

*(Letnik 74) 1943-1944
Št. 2. srpen*

VRTEC

Štev. 1

September
1943/44

Letnik 74

Vsebina

Vesele pesmi (<i>Mirko Kunčič</i>)	1
En starček je živel... (<i>Julij Slapšak</i>)	2
Prva nezgoda (<i>J. Kmet</i>)	5
Iva in njen stric (<i>Vinko Beličič</i>)	7
Moj učitelj (<i>Janko Samec</i>)	8
Marjetica, hčerka Matjaževa (<i>Krista Hafner</i>)	9
Iz ljudske modrosti	11
Bog (<i>Mirko Kunčič</i>)	12
Iz učenega sveta (<i>S. C.</i>)	13
Vrtčeva pošta	15
Uganke	na ovitku

Naslovno sliko in vinjete izvršil ing. O. Gaspari.

„Vrtec“ erscheint monatlich. — Der Jahresbezug beträgt für Gesamtbestellungen 20 Lire, an einzelne Adressen aber 25 Lire. — Verlag und Druck „Ljudska tiskarna“ in Laibach. — Für diese verantwortet Josip Kramarič. — Der Haupt- und verantwortliche Schriftleiter ist Franz Ločnikar. — Der Schluß der Redaktion ist den fünften Tag im Monate. — Die Verwaltung des „Vrtec“ ist in Laibach, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman).

„Vrtec“ izhaja mesečno. — Letna naročnina je za skupna naročila 20 lir, za posamezne naslove pa 25 lir. — Založba in tisk: „Ljudska tiskarna“ v Ljubljani. — Zanj odgovarja Jože Kramarič. — Glavni in odgovorni urednik je Franc Ločnikar. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava „Vrtea“ je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica št. 2 (H. Ničman).

„Vrtec“ viene pubblicato mensualmente. — Il prezzo dell'abbonamento collettivo è di Lire 20, per singoli o abbonamenti personali di Lire 25. — L'edizione e la stampa è effettuata dalla „Ljudska tiskarna“ a Lubiana. — Per la edizione è responsabile Giuseppe Kramarič. — Il redattore principale e responsabile è Francesco Ločnikar. — La risoluzione della redazione è il quinto giorno del mese. — L'amministrazione del „Vrtec“ è a Lubiana, via Kopitarjeva No. 2 (H. Ničman).

ŠTEVILKA 1 • 1943/44 • LETNIK 74

Mirko Kunčič

Vesele pesmi

Čudni kraji — čudni običaji

Zajček tam za zajtrk leva
krvoločnega pohrusta,
hrošč kot krokodil široka
in zobáta ima usta.

Putko tutko poljubuje
zvitorepka, dobra strina,
volk spokornik jagnje ziblje
in mu poje: nana, nina.

Suha muha slona nosi
varneje od aeroplana,
palček vzel je štiporamo
velikana Telebána.

V pesku na obali morski
sončijo se zlate ribe,
v morju pa namesto ribic
plavajo kosmate šibe.

Kdor v te čudne, čudne kraje
najde pot, naj brž tja steče!
Prav gotovo na ledenih
tleh podplate si opeče.

Nuška

Poglejte našo Nuško:
na čelu ima buško,
na nosu čudne čačke —
pozdrav od naše mačke,
na roki pasji ugriz
in polno modrih lis,
nad zbirko teh okraskov
pa šop ožganih laskov.

— Oh, kakega divjaka
imamo v naši hiši!
Ves dan kriči kot sraka,

pregnal nam bo vse miši...
se očka naš jezi,
ji z leskovko grozi.

Obraz njegov prekisli
pa vse drugače misli:

— Ta Nuška, škrat rogati,
ta angelček moj zlati! —

Kot star vojščak brez puške
bi očka bil brez Nuške.

Matija mataja

Matija mataja
pa luknje prodaja.
Po čem pa jih dáje?
Po lirí najraje.

Komolci, kolena
tri luknje imajo,
skoz luknjo v podplafih
vsí prsí zijaajo.

Dve luknji od zadaj
razstávljeni sta,
za kupce bogate
pripravljeni sta.

Na rjavem klobučku
je lukenj deset:
razmršeni laski
tam kukaajo v svet.

Matija mataja
pa luknje prodaja.
Je svet brez srcá —
nič, nič ne prodá.

Julij Slapšak

En starček je živel...

Ilustriral Fr. Godec

1. Sedemnajstičar

Nekatera vina od starega trsja so bila kaj pitna in sloveča, na primer: bojničan, bizeljčan, ljutomerčan, jeruzalemčan. Pa tudi ona iz Gadje peči, s Trške gore in z Malkovca. Posebno še od izbranih trt, kakor so: lipina, muškačelec in žametasta črnina. Ne tako od beline; vino od beline se je sicer že mlado ubrisalo, a je bilo le rezno in kislo, zlasti še iz leg, ki niso prijale. Kdor je imel vinograd, ki ni bil zavarovan pred ostrimi severnimi vetrovi in ki ni bil obrnjen proti poldnevu, tisti je prideloval od beline pravo kislico, ki je pekla po grlu in delala zgago, da se ti je kar pehalo iz želodca. Iz takega vina so se norčevali: »Ej, bratec, bo treba že prec na pomlad prevaliti sod na vehe, da ti ne razjé kislica dog na dnu in ti ne izteče vino iz vinske posode.«

Pred petdesetimi leti se je stara trta izrodevala in je postala tako lahek plen trtni uši, ki se je mogočno razpasla po naših vinogradih in kakor kuga uničevala izrodlo trsje. Kjer so prej razveseljevale oko in srce rodne vinske gorice, tam so se zdaj razprostirale puste goličave. Ljudje so tarnali in vzdihovali, ali kmalu so uvideli, da žalovanje nič ne pomaga. Govorili so si: »Brundaj ali ne brundaj, kar je vrag vzel, ne bo dal več nazaj, le v delu in trudu je odpomoč.« Tako so si govorili pa v roke pljunili ter šli takoj na delo: opustošene vinograde so začeli prenavljati. Zasajali so jih z novim trsjem, s samimi trtami cepljenkami, ki se jih trtna uš ne prime in rode v veliko veselje starim in mladim samo žlahtno grozdje. Vino od teh trt, posebno še iz ugodnih sončnih leg, je dobro in zdravo ter ima moč, da kar hitro razveže jezike. Hudomušneži, ki jih imajo za ušesi, so bili dobre volje, da so videli petelina, ki je grozdje zobal, in bi dali za stavo uš za kravo, da je to gola resnica. Pili so ga radi, četudi niso bili bolj žejni kakor mlinarjeve kokoši.

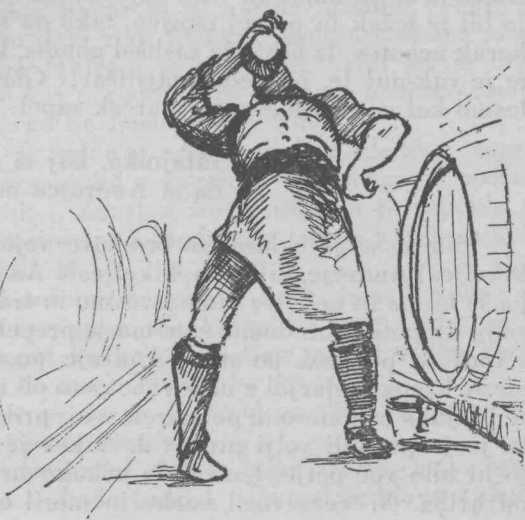
Tudi stari Andreje s Topolovca pri Boštanju ob Savi na Dolenjskem je svoj sončni vinograd prenovil z novo trto. Nasad je skrbno uredil po točno

določenem načrtu. Trte mu ne šarijo zdaj nič več križem-kražem po vinogradu kakor drevje po hostah, ampak so razvrščene v ravnih vrstah navzdolž in počez. Od katere koli strani pogledaš, povsod načrtni red: vrsta za vrsto vzdolž, red za redjo počez, vse v ravni črti kakor napete vrvce. Prav kot urejena vojska je razvrščen ves nasad, ki mora razveseliti vsakogar, kdor ga vidi, posebno še tedaj, kadar je trta obilo obložena s sladkim grozdem, da ga komaj nosi. Novi upi dvigajo takrat staremu Andrejcu radostno srce in mu prerokujejo lepšo bodočnost. Ni se tedaj čuditi, da tako rad zahaja na Topolovec gledat svoj zaklad — priljubljeni vinograd z belo zidanico. Tudi prijatelji se radi oglašajo pri njem ter mu gostolé: »Hej-hej, Andrejc! Lej, sreča človeka tudi sreča. Tebe je že, kaj? O, blagor ti!« Ali take besede so staremu Andrejcu toliko ljube kot psu palica; njemu je mar le delo, trdo delo, ki je vir vsake sreče.

Leto za letom je prideloval stari Andrejc žlahtno vinsko kapljico, da ji ni bilo kmalu para. Človeka je ogrela in spravila v židano voljo, pa naj bi bil prej tudi ves teden čmeriko kuhal ali česen grizel, da ga je popil le dobre pol buče. Izredno dobro vino je pa pridelal Andrejc leta sedemnajstega. Penilo in iskriilo se je v kozarcu kakor čisto zlato; ubrisano kakor sonce je teklo po grlu kot olje in med. A kdor je le nekoliko preveč pogledal v kozarec, tega je vrglo. Najstarejši ljudje niso pomnili tako žlahtne vinske kapljice, kakor jo je Bog dal in trtica rodila leta sedemnajstega. Zato so to vino krstili za sedemnajstičarja. O njem so govorili: »Sedemnajstičar je dober, dokler ti njega zmoreš; kadar pa on tebe, gorje tebi! Gledati v kozarcu ga že smeš, pokušati še tudi, a piti nikar: te bo prec vrgel za mejo.« Tako so govorili nekateri iz skušnje.

Stari Andrejc ni maral nikdar piti vina iz kozarca, tudi sedemnajstičarja ne. Zanj je veljala le pisana majol-majolčica, kvečjemu še vinska buča. Ali pil ga je pa le po pameti, kadar je bil žejen, v razvedrilo in veselje, kadar je bil utrujen in so ga mučile skrbi in težave. Tudi danes, ko je izmučen od dela stopil v zidanico, je pogledal po majol-majolčici, prelepo pisani in natočil sedemnajstičarja. »Kako da bi ga ne smel piti?« je nejevoljno zamrmral, čeprav je vedel, kakšno moč ima in da se jih je v kupici že več utopilo kakor v morju utojilo. »Pij, Andrejc, tudi sedemnajstičarja, samo pameti ne zapij,« je modroval, »da ne boš ti tisti osel, ki je vodo nosil, pa je od žeje poginil.« Slamnati konj in voden mož sta mu je bila že od nekdaj odvratna. »Zato, ker sta oba za nič,« je potrjeval, »prvi, ker samo slamo žre in se že pri praznem vozu spoti, drugi, ker samo vodo žuli ali žlampa, da mu v črevih kruli, tako da ga še pri močniku in žgancih pot obliva.«

Sedemnajstičarja je torej natočil Andrejc v majoliko. »E, vino je le najboljše zdravilo,« je rekel, »je vedno kuhano in pečeno, pa če je tudi sedemnajstičar.« In še je dostavil: »Prizanašanje še konja ujé, pa bi naj pustil, da bi še vino? Kaj bi ne bilo to škoda? Kar Bog dá, pa ti naj zlodej vzame? Zato pa: Ne

prizanašaj mu! Pij ga, Andrejc, če je tudi sedemnajstičar, saj ti ni na srcu zrastell« In ga je pil in drugega nalil... Tam daleč na visoki bukvi je grulil hostni golob grivar. »Te bo ruk-nu, te bo ruk-nu! Bo, bo!« Andrejc ga ni slišal.

Že po prvih požirkih ga je poživila božja kapljica. Začutil je njen blagodat po vseh žilah in žilicah, celo v podplatih, kakor je imel navado reči. Vino ni vedno samo, pridruži se mu pesem, ki preganja človeku skrbi. Tudi Andrejcu se je odprlo grlo in srce. Začel je prepevati, kakor da je fant od fare in ne starček, ki mu že smrt kleplje koso za hrbtom. Dokler mu še ni stopilo vino v glavo, je v veselem razpoloženju ždel pri majoliki, hvalil Boga za dobro vinsko letino — za sedemnajstičarja in prepeval dokaj čvrsto:

»Bog Oče ga je ustvaril,
Bog Sin ga je sadil,
Sveti Duh ga je posvetil,
Andrejc ga bo pa pil.«

Ko pa je že malo preveč pogledal v posodo, mu je rojila po glavi in ga ščipala v srcu le pesem o pisani »majol-majolčici«. Pogledoval je tedaj po majoliki, ki jo je držal pred seboj v roki, še in še pokušal iz nje in ko se mu je grlo docela omehčalo, je ganljivo zapel:

»Majol-majol-majolčica,
prelepo bod' pozdravljena!
Od zunaj lepo pisana,
od znotraj z vinom štrihana.

Majol-majol-majolčica,
prelepo bod' pozdravljena!
Le primi jo za roče,
naj teče, kamor hoče.«

V bližini je zaokrožil ščinkavec? »Ščink, ščink, Andrejc zapusti hlevček! Ščink, ščink, Andrejc, pojdiva domov!«

»Saj tudi grem!« se mu je odzval Andrejc ter se odpravljaj. Bil je Andrejc že od mladega vina vaje in ga je precej nesel, a ko je to pot vstal, je bil le težak in precej okajen, tako da so mu bile noge nekam nerodne in korak negotov. Iz hoste je zaslišal goloba, ki je grulil: »Andrejc, te je ruk-nu, te je ruk-nu! Je, je! Sedemnajstičar!« Glava mu je tedaj klonila in bolj žalostno kot veselo je ginjeni starček zapel:

»Majolka, kaj si storila,
da si Andrejca napojila?«

Sinica se je oglasila z breskove vejice in oponesla starčku: »Kikeljca, kikeljca! Andrejc, kikeljca, kikeljca!« Andrejc je ugovarjal: »E, pijana baba pa še nisem in ne!« ter samozavestno in trdno prestopil prag zidanice. Zazibal se je tik pota proti domu, zato mu je prepelica v sosedovi njivi zapetpedikala: »Andrejc, po stezi, po stezi! Andrejc, po stezi, po stezi!« Naravnal se je na stezo, krepko udarjal z nakovano peto ob tla, krilil z rokami v določeno smer ter dajal s tem mero in poudarek svoji priljubljeni pesmi o »majol-majolčici«, ki jo je po mili volji prepeval. A kar je zdaj prihajalo iz njegovega grla, to ni bilo več petje, temveč le nekako brundanje, ki je hreščeče odmevalo od hriba. Ni sicer vozil barke in meril ceste, nadelan je bil pa le močno.

Slavček ga resno posvari tam v nizkem leščevju: »Arnejc pije, pije, pije — dokler se ne napije; potem ga bo pa sv. Peter pred nebeškimi vrati: Cuk - cuk - cuk - cuk!«

Čim bolj se je bližal stari Andrejc domači hiši, tem bolj je spoznaval, da ga je bilo danes le malo preveč in da se torej to pot ni držal prave mere. E, sedemnajstičarja ni še poznal, ne njegove ognjene moči! Potrt je bil prav močno in v svoji bridkosti je očitajoče potožil majolmajolčici:

»Majolka, kaj si storila, da si Andrejca napojila?«

Na bližnjem hrastu se oglasi zdaj zlati kobilar in ga vpraša: »Andrejc, ali si ga pil? Ali si ga pil?« Andrejc mu prikima in odgovori: »Sem ga, sem ga — sedemnajstičarja.« Zlati ptič mu reče: »Andrejc, pa si grešil, pa si grešil, da si ga pil: o majolčici ne boš več pel — hudobec te bo vzel, te bo vzel!«

(Dalje prihodnjič.)

J. Kmet

Prva nezgoda

Ilustriral L. Debeljak.

Ojoj! Janezku se je kar temno naredilo pred očmi. Pomencal jih je, široko razprl in zapičil v abecednik, a črte so se križale in plesale v slepivi meglici; še kozel, ki v knjigi na vso splav dirja proti učenčku, se je obrnil proti Janezku. Vsaj tako se mu je zdelo, da ga bo vsak hip podrl pod klop.

Dvignil je glavo. Po razredu je šumelo. Janezek se je žalostno in proseče zazrl v učiteljico Julko, ki je počasi šla po razredu, sedla za mizo ter glasno in ostro brala iz abecednika, kakor bi se nič ne zgodilo. Včeraj je bila čisto drugačna, ko je Janezku dala zlati listek v spomin posebne pridnosti. Precej ga je pokazal doma bratcem in sestricam, mati ga je tako hvaležno pogledala, da mu je bilo kar nerodno. Oče se je pa ponosno smehljajal: »Veš kaj, mati, škoda bo, če ga ne bomo dali v šole.«

Na, zdaj pa takole. Zviška je udarilo nadenj kakor kladivo: zaprt! Prvikrat v svojem življenju bo sam sedel v razredu. V hipu ga je postalo sram, rdečica mu je zalila obrazek... Zaprt... Neznansko ga je zapekla ta beseda. Učiteljica jo je pa izgovorila tako hladno in mirno kot še nikoli. Ne bo je preklicala. Kaj bi dal, da bi jo...

»Zaprtek,« ga bodo zmerjali sošolci. Kaj bodo rekli doma? Sosede se bodo materi muzale; lej, saj je tvoj prav tak kakor so drugi. Zdaj se je pa začelo. Vsak drugi dan bo zaprt kakor naš... Črn madež se bo razlil na njegovo življenje; zmeraj ga bo nosil, dokler bo živ...

S Tinetom sta se stepala. Prav je, da ga je vrgel po tleh, kaj ga je pa zmerjal... »Ne bo me, nak,« je tiščal trmasto...

»Prosil bi učiteljico,« se je oprijemal zadnje bilke. ...Ne, ne... samo zaprt ne! Mati bo jokala, sestrice se bodo čudile... Podprl je glavo z drob-

nimi rokami in mislil. Tako mu je bilo hudo, da bi zajokal pred vsem razredom. A Jože, Cene... o, vsi bi se norčevali iz njega in mu nagajali.

Komaj je pričakal poldne. Na kratko je pozvonilo, po razredu je zaživelo. Vse je bilo pokonci. A Janezek ni pospravil knjig in zvezkov, ni se zganil. Kakor obsojenec je nepremično čakal poslednje besede. Srce mu je burno bilo. Še mu lahko učiteljica reče, naj gre z drugimi domov, ali pa bo ostala trda in neizprosna.

Po molitvi so se drugi usuli v vežo, sam pa je obsedel strt in osramočen v klopi. Tu in tam je prestregel pomilovalni pogled. Že so učiteljico zategneno pozdravili in trenutek nato so se razkropili po vasi.

V Janezka so strmele bele stene. Razred se mu je zdel velik in prostoren. Klopi so umolknile, vse je bilo tako mučno in tesnobno, da bi planil in ušel kamor koli... Po vasi so še vpili otroci, se razdelili v gruče in odleteli na vse strani. Kmalu so se izgubili zadnji glasovi. Bil je sam, popolnoma sam v veliki šolski sobi... Kaj bodo rekli doma? Mati bo prestavljala skodelico pečene kaše po peči in ga čakala.

Naslonil je glavo na klop. Tiho ihtenje je splavalo po razredu in solze so polzele po napetem obrazku.

Sam ni vedel, kako dolgo je tako ždel. Začujejo se stopinje v veži. Skozi vrata stopi učiteljica vsa nasmejana in se žugajoče ozre po Janezku. Ta se nenadoma dvigne, z rokavom potegne preko oči in zgrabi knjige.

»Jezus, oče!« je udarilo iz njega. Za učiteljico je Janezkov oče prinesel novo šolsko tablo, da jo bo pritrdil na steno.

»Dosti dela mi je dala... Tri dni sem se ubijal z njo... Ne pustim, da bi bil tudi moj otrok mizar... Nak, kaj več naj bo...« V hipu mu je zaprlo sapo, sredi stavka se mu je pretrgal glas. Bil je prevaran in ponižan, ko je zagledal pred seboj svojega otroka. Janezek je planil pokonci, kakor

bi ga modras ugriznil. Bil je ves zmešan. Bilo mu je hudo. Najrajši bi se na mestu vdrl.

»Domov, Janezek, drugič bodi bolj priden,« je pomignila učiteljica. Planil je kakor nor proti vratom.

»Tāk, takle si, fantiček,« je vzkliknil oče in zamahnil. A Janezek je že smuknil v vežo; le malo ga je dosegla očetova roka.

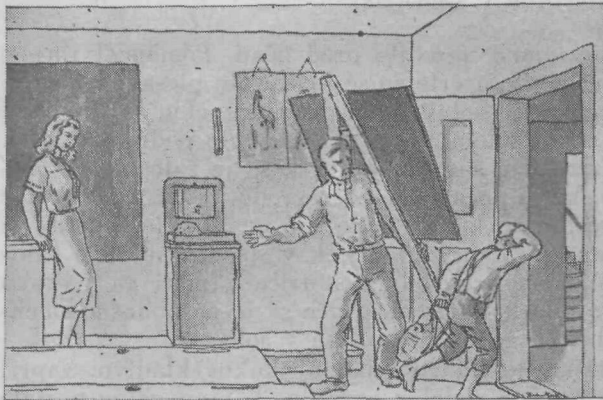
Na vasi je nem obstal. Kakor smrtni greh ga je

težila očetova očitajoča beseda. Ni videl ptičev, ne voz, ne psov, da bi jih dražil. Samo očetov glas mu je udarjal na ušesa: »Tāk takle si...« Ni ga bolel udarec, stokrat huje ga je pekla tiha očetova užaljenost. V tej uri je zapravljal vse njegovo zaupanje. Oče bo molčal, a v srce se mu bodo režale prevarane nade. Trpel bo kakor otrok ob uničenih osrečujočih sanjah...

Janezek je hitel, hitel proti domu. Ko je pridehtel v gozd, se je ulegel pod hrast, zaril glavo v vonjavi mah in na glas zajokal...

A kmalu je bilo vse dobro. Nihče ni več omenil onega dne. Pozabljen je bil kakor toliko drugih. Le sestra mu je včasih ponagajala z »zaprtkom«. Toda mati ga je vedno zagovarjala, oče se je pa samo muzal.

To je bil za Janezka molčeč opomin in je zalegal.

Iva in njen stric

Tam na sončni in topli strani naše domovine leži mestece, položeno med njive, loze in steljnike. V stranski ulici tega mesteca živi osemletna deklica Iva. Seveda že veselo hodi v šolo, zna že brati in pisati, kmalu pa bo začela tudi uganke reševati in tedaj bo njeno ime znano širom domovine.

Ako bi pred letom dni kdo zaklical Ivi: »Beži stran, anto grel!« ali: »Teci domov, ker gori hiša!« ali: »Le potepaj se, le, bo res prišla mama s pristave z brezovo šibo!« bi se Iva ustrašila in bi ubogala. Ako pa bi ji kdo rekel: »Iva, stric Matija grel!« tedaj bi deklici zastalo srce, obraz bi ji pobledel in za trenutek bi v grozi kar okamenela. Že naslednji trenutek pa bi se spustila v nezadržan beg ali domov ali v kako njej znano varno pribežališče.

Takšna je bila Iva.

Zato je čisto naravno, da je Matija zagledal svojo nesrečno nečakinjo vedno v begu: drobne nožice so tekle po česti, modra oblekca je frfotala okrog kolen, svetli kodri na sklonjeni glavi pa so se ji stresali v brezumnem teku. Ljudje so se ozirali za Ivo, Matija pa si je v zadrževanem smehu grizel ustnice in gledal v tla. Medtem je deklica izginila za kostanji, za cerkvenim voglom ali na ovinku.

Ni in ni šlo Matiji v glavo, zakaj se ga Iva tako boji. Tudi drugi tega niso vedeli. Matijeva sestra in Ivina mati Neža se je trudila zlepa in zgrda, da bi izbila neumni strah iz svojega otroka. Zaman — stric Matija je bil in ostal Ivi utelešena groza.

Tako smešno in nenavadno razmerje med dvema bližnjima sorodnikoma vendar ne more trajati brez konca, je razmišljal Matija. Nekaj se bo moralo zgoditi, kar naju bo zblížalo.

A kaj se bo zgodilo, kako in kdaj, Matija seveda ni mogel vedeti. Čutil je le, da bo prišlo po naključju, njemu in Ivi v iznenadenje in začudenje.

Iva je vedela o Matiji dvoje: da je učitelj in da je doma z Gomile.

Za tiste malomestne otroke Gomila pomeni raj in to ime tudi zasluži. Ona je res raj češenj in jagod, vsakovrstnega poletnega sadja, breskev, grozdja, kostanja in nešpelj. Gosposki in negosposki otroci se ob tržnih dnevih in ob nedeljskih dopoldnevih željno ustavljajo okoli cerkve in pod kostanji ob procainah in cekarjih, iz katerih zapeljivo vabijo gomilske dobröte. To se prične še pred Vidovim in traja tja do adventa.

Z Gomile imajo ljudje uro daleč do farne cerkve v mestecu. Ob lepem vremenu je pot čudovita, ali ob deževju — zlodej jo vzemi! Razmoči se rdeča ilovica, iz kolotečin se razliva voda ali pa se od strani steka na cesto, tako da človek ne ve, ali je bolj moker ali blaten.

Ali ko češnje dozorijo, diši pot po samem borovju in zrelem ječmenu, glogovi omejki pa utripljejo v luči in toplini. Iz malomestnega prahu prideš na Gomilo kakor v zaletu. Obrišeš si znoj s čela in se ogledaš naokrog: košenice valovijo v vetru, cvetoča trtja presladko dišijo, jate škorcev se gostijo po češnjah.

V takem času je nekega nedeljskega jutra rekla Neža svojim štirim otrokom:

»Popoldne po večernicah pojdemo pa na Gomilo k stari mami.«

Nedeljski dopoldan je minil, nato je minil obed, minile so končno tudi večernice, kjer je Ivin bratec ministriral. Pa so odšli proti Gomili. Vroče sonce je žgalo z neba, a bilo jim je tako veselo v dušah, da vročine skoraj še čutili niso.

Največji praznik je doživljala Iva. Drugič v življenju je šla na Gomilo. Matija ji ni prišel na misel. Če pa bi se bilo to zgodilo, bi jo bili brž potolažili, češ da ga ni na Gomili, da je še tam zad za hribi.

Pot se je dvigala čez griče proti sončnemu pobočju vinske gore. Naposled so se ustavili blizu samotne kmečke hiše, ki je čemela sredi drevja.

»Iva, zdaj pa kar steci k stari mami! Lepo jo pozdravi in ji reci, da prihajam!« je rekla Neža svoji najmlajši deklici.

Iva, oblečena v živordečo oblekco z belimi pikami, je stekla po stezi in izginila med drevjem. Nato je zadržala korak, ozirala se na vse strani in tiho koracala proti hiši. Tedaj pa je pri skednju zarožljala veriga in proti Ivi se je v laježu zagnal velik siv pes, da je deklici zastalo srce. Niti dahniti si ni upala, kaj šele, da bi zaopila. Pes je lajal in Iva je imela občutek, da jo bo zdaj zdaj raztrgal in požrl. Negibna in bleda je stala na mestu kot okamenela kraljica palčkov ter čakala, da se zgodi najhujše.

A glej — od večnih vrat naglo prihaja stric Matija. Smehlja se, ker vidi, da je rešitelj. Pomiri psa in se zagleda v svojo malo sorodnico, ki se še vedno ne gane. Ne gane se, ne beži pred stricem — čudol! Stric Matija jo gleda, gleda — ne more se je nagledati. Nato razširi roke, se skloni in dvigne Ivo visoko nad glavo. Na hišnem pragu veselo tleskne z dlanmi stara mama, tam po stezi pa že prihajajo oni štirje.

Tako se je zgodilo, kar se je pač moralo zgoditi: Iva in stric Matija sta tisto nedeljo sklenila veliko prijateljstvo, temu pa je sledila prava češnjeva gostija. Preden so gostje odšli, je celo hudi čuvaj Tiger začutil božajočo Ivino roko na svojih uhljih in je veselo pomahal z repom.

Ko se je Matija po odhodu sorodnikov vrnil k skednju in zagledal psa, se je nasmejal. Prišle so mu namreč na misel besede, ki jih je moral Jezus čuti od farizejev, češ da hude duhove izganja z Belcebubom.

»Tiger, Tiger, če bi bil jaz hudi duh, ki se ga je Iva na smrt bala, potem bi bil ti res pravi Belcebub!« je rekel in pogladil žival po hrbtu.

Janko Samec

Moj učitelj

Še pomnim ga, kak je pred nami hodil
med šolsko uro strog, a blag obenem.
Po čelu je visokem in učenem
že prav za prav med učenjake sodil.

Z roko nas preizkušeno je vodil
k življenju v delu večnem in poštenem,
da moči ni v denarju mu nobenem
vrniti, kar takrat nam je posodil.

Ko pa govoril je o domu svojem
in o slovenski naši govorici,
bil lep je, da živi še v srcu mojem.

Bil je podoben v dan pojoči ptici.
Pa naj to pesem njemu v čast zapojem
in še njegovi materi — kmetici!

Krista Hafner

Marjetica, hčerka Matjaževa

Ilustrirala Mara Kraljeva.

I. Kralj Matjaž

Nekoč je živel mogočen kralj, ki mu je bilo ime Matjaž. Ljudje so ga radi imeli, zakaj bil je dober človek. Sovražniki pa so se ga bali. Turki so se tresli v strahu, samo če so slišali njegovo ime.

Nekega dne je kralj Matjaž odložil svojo zlato krono in svoj kraljevski plašč ter se oblekel v preprosto kmečko obleko. Odšel je na ogled po svoji deželi, da vidi, kako se godi njegovim ljudem.

Na dolgi njivi je zagledal kmeta, ki je oral. Mož se je težko upiral ob plug in rezal brazdo za brazdo v črno zemljo. Kralj Matjaž se je ustavil ob njem in ga prijazno pozdravil:

»Dober dan! Počijte nekoliko, dobri mož, bom jaz ta čas oral namesto vas.«

Mož ga je pogledal, si obrišal potno čelo in rekel:

»Oh, če hočete. Res bi si rad malo oddahnil.«

Kralj Matjaž se je vstopil med ročici in pritisnil ostro rezilo v zemljo. Težko je šlo, ni bil vajen takega dela. Počasi se je rezala brazda v zemljo. Ko je došel do konca njive, se je truden oddahnil.

»Težko delo imate,« je rekel kmetu.

»Težko že,« je odgovoril kmet. »Pa nič zato. Saj vemo, zakaj delamo. Imamo mogočnega kralja, ki varuje našo zemljo in skrbi za nas. Pod njim se nam dobro godi. Bog ga nam ohrani!«

Kralj Matjaž je ginjen stisnil možu roko.

»To je najlepša pohvala, ki sem jo kdaj slišal,« je rekel. »Bog ohrani tudi vas in z vami vse, ki obdelujete našo zemljo!«

Stisnil je možu cekin v desnico in odšel dalje po poti.

II. Marjetica

Ko se je kralj Matjaž vrnil v svoj kraljevski grad, ga je na pragu že čakala njegova hčerka Marjetica.

Marjetica je bila takrat stara osem let, devetega pol. Imela je sinje oči in svetle lase. Kadar se je zasmejala, so se ji za rdečimi ustnicami pokazali beli zobje in kralju Matjažu se je zdelo, da se mu živ angelček smehlja.

Marjetica je že zdaleč zagledala očeta in mu stekla naproti:

»Oh, samo da si se vrnil, očka. Tako dolgečs je v gradu, kadar tebe ni doma.«

Matjaž je prijel deklico za roke, jo objel čez pas in zaplesal z njo, da ji je visoko v zrak zavihralo nagubano krilce. Nato jo je odnesel v svojo sobo. Marjetica se mu je vsedla v naročje, zaploskala z rokami in nagajivo zapela z zvonkim glasom:

»Križ, kraž,
kralj Matjaž,
daj mi groš,
da si kupim nož!«

»Pa čemu ti bo nož?« je vprašal kralj Matjaž.

»Andrejčku, svojemu prijateljčku, ga bom podarila. Že vse dni ob naših vratih na pragu čepi in si oster nožiček želi. Njegov oče je ubog delavec in mu ga ne more kupiti, zato sem mu ga jaz obljubila. Saj mi boš dal groš, kralj Matjaž, kaj ne?«

»Seveda ti ga bom dal. Še dva. Tu jih imaš in kupi Andrejčku tak nož, da mu bo veselja poskočilo srce.«

In stisnil ji je v roko dva srebrna groša, Marjetica pa je vesela odbežala, da kupi nož svojemu prijateljčku Andrejčku.

III. Vrt

Okoli gradu, v katerem je živel kralj Matjaž, se je razprostiral lep, velik vrt. Pisane cvetlice so rastle v njem in prijetno vonjale, visoka drevesa so širila široke krošnje v zrak in dajala prijetno senco. Po njih so skakale ptičice in drobile mile pesmice in urne veverice so švigale od debela do debela in iskale lešnike in želod.

Sredi vrta je bila lepa trata, okoli katere je rastle gosto grmovje. Tu se je Marjetica najraje igrala. Trgala je rožice in se igrala z živalcami. Te so jo tako dobro poznale, da so prihajale same k njej in ji zaupno jemale hrano iz rok.

Nekega dne se je tu sprehajala s svojim očetom, kraljem Matjažem. Že sta obhodila skoraj ves vrt, pregledala vsa ptičja gnezda, se pomenila z drobnimi vevericami in pohvalila pisane cvetlice, ker so tako lepo vonjale. Mahoma pa se je Marjetica domislila:

»Očka, igrayva se!«

»Pa se dajva,« je bil kralj Matjaž pripravljen.

»Kaj pa naj se igrava?« je vprašala deklica.

»Kar hočeš,« je odgovoril oče.

Deklica je pomislila, pa zaploskala:

»Očka, bodi skobec!«

»Kakor hočeš,« je bil kralj Matjaž pripravljen.

Razprostrl je roki, razširil prste, da so bili podobni groznim krempljem in pričel loviti hčerko. Marjetica je bežala pred njim, evilila v strahu in ga podila: ššš, šššš!«

Toda skobec se ni dal ugnati. Pograbil je deklico za krilce, jo stisnil k sebi in rekel: »Moja si, zdaj te pojem! Kar živo te pojem!«

Toda deklica se mu je iztrgala iz rok in rekla:

»Očka, bodi divji mož!«

Kralj Matjaž je pohlevno ubogal. Razmršil si je dolgo brado in rjave lase in je bil pravi pravecati divji mož. Lovil je deklico, ki je urno bežala pred njim, sopel in renčal in ko jo je ujel, je z debelim glasom zapel:

»Te ujamem, te oskubim,
te ožmem,
te v malho potlačim,
za malco pojem!«

Široko je odprl usta, deklica pa se mu je zasmejala in zapela: »Očka, bodi Turek! Nič se te ne bojim!«

Vzel je robec, si ga povezal okoli glave in je imel turban kakor pravi resnični Turek. V grmu si je urezal krivo palico in si jo zataknil za pas. To je bila njegova kriva turška sablja. Lovil je svojo deklico, ki je bežala pred hudim Turkom, se skrivala za grmovjem, pa hudemu Turku le ni mogla uiti. Že jo je prijel, jo vzel v naročje in rekel: »Zdaj pojdeš z menoj v turško sužnost!«

(Dalje.)

Iz ljudske modrosti

Dobra srca se spoznajo v dobrih delih.

Kdor mir ljubi, ni nikdar na izgubi.

Tudi odkritosrčnost ima svoje meje, ker vsakdo ne zasluži, da bi mu zaupali.

Pozabi, kar si storil dobrega in stori kaj — boljšega!

Z besedami ne poplača nikdo dolgov.

Spoznanje lastnih napak, k poboljšanju prvi korak.

Bog

(Orientalska pravljica.)

Ilustriral V. Globočnik.

Živel je kralj, ki bi bil rad videl Boga. Poklical je k sebi vse duhovnike in učenjake svojega kraljestva in jim rekel:

»Ukazujem vam: pokažite mi Boga! Tri dni časa vam dam.«

Duhovnike in učenjake je obšla huda skrb. Vedeli so, da strogi kralj ne pozna šale. Zastonj so si tri dni in tri noči belili glave, kako bi mu pokazali Boga. Četrtega dne so trepetajoč stopili predenj in mu priznali:

»Predaleč in previsoko nad nami je Bog; ne moremo ti ga pokazati. Kaznuj nas, mogočni kralj!«

Kralj se je razsrdil. Poklical je svojega rablja in mu ukazal, naj jih obglavi.

Že je rabelj pograbil meč, tedaj pa je prihitel v kraljevi dvorec mlad pastir. Pogumno je stopil pred kralja in rekel:

»Dovoli, spoštovani kralj, da ti jaz pokažem Boga.«

Kralj ga je mrko pogledal in mu zagrozil:

»Mladec, vedi: poplašal boš svojo predrznost z življenjem, če ti spodleti.«

Pastir ga je prosil, naj gre z njim na dvorišče. Kralj je šel, še prej pa je rablja ukazal, naj z obglavljenjem še malo počaka.

Na dvorišču je pastir iztegnil desnico, pokazal kralju sonce vrh neba in mu rekel:

»Poglej!«

Kralj je uprl oči v žarečo oblo. A takoj je poveshil glavo in vzkliknil:

»Ali hočeš, da oslepim? Kako naj moje oči prenesejo tolikšno svetlobo?«

Pastir je odgovoril:

»To, kar si hotel gledati, je delo gospoda Boga, en sam majhen drobec njegovih številnih del. Niti sonca ne prenesejo tvoje oči — kako bi mogel samemu Stvarniku gledati v obraz? Če hočeš videti Boga, ga poišči v svoji duši.«

Kralju je bil pastirjev odgovor na vso moč všeč.

»Razumen človek si,« je rekel. »Cenim tvoj razum, zato mi odgovori še na to vprašanje: Kaj je bilo, ko še ni bilo sveta?«

Pastir se je zamislil. Dolgo je mislil, potem pa se mu je posvetilo v glavi.

»Mogočni kralj, prični šteti!«

Kralj je štel:

»Ena, dve, tri, štiri...«

»Ne tako!« ga je prekinil pastir. »Tako zna vsak otrok. Začni šteti pred številko ena.«

Kralj ga je srepo pogledal.

»To ni mogoče. Pred številko ena ni ničesar.«

»Tako je, mogočni kralj!« je pritrdil pastir. »Vedi torej: kakor pred številko ena ni ničesar, tako tudi pred ustvarjenjem sveta ni bilo ničesar.«

Ta odgovor je bil kralju še bolj všeč.

»Bogato nagrado si zaslužil in jo boš tudi dobil. A še prej mi povej: kaj dela Bog?«

»Tudi na to vprašanje dobiš odgovor,« je rekel pastir. »Dovoli, da zamenjava oblačili.«

Po kratkem oklepanju je kralj pristal na pastirjevo željo. Zamenjala sta oblačili in tedaj je pastir sédel na kraljev prestol, vzel v roko žezlo in rekel:

»Takó dela Bog! Enega dvigne na kraljevi prestol, drugega pa poniža.«

To rekoč, je spet oblekel svoje pastirsko oblačilo in vrnil kralju njegovo.

Kralj se je globoko zamislil in rekel:

Dà, zdaj vem, kaj je Bog!«

Bogato je nagradil modrega pastirja, učenjakom pa je rekel:

»Kar niste zmogli vi, je zmogel preprost pastir. To naj bo dragocen nauk za vas! Pomiloščeni ste, pojdite v božjem miru.«

In so šli, kralj pa je ostal sam in je bil ves presunjen od spoznanja.

Priobčuje S. C.

Iz učenega sveta

O največjih in najmanjših hitrostih

Ko v današnjih dneh toliko slišite in tudi berete o ogromnih brzinah, s katerimi moderni bombniki sejejo smrt in prinašajo razdejanje, vas gotovo zanima, kakšna je njih hitrost in kakšna je njih pot, ki jo prelete v eni sami sekundi, ko lepo mirno izpregovoriš n. pr. besedo ena in dvajset. Če vzamemo, da je njegova hitrost na uro 550 km, tedaj lahko sami izračunate, kolikšno pot preleti v eni sami sekundi. Izračunali boste okoli 153 m poti, ali bolj učeno rečeno, njegova hitrost je 153 sekundnih metrov (v označbi: 153 m/sek). Ko smo tako izvedeli za hitrost letala, nas še zanimajo druge hitrosti, ki so manjše ali večje od te. Pogledali bomo še med živali, zlasti med ptice, pa tudi našega počasneža polža ne bomo pozabili. Kar začnimo pri počasnejih:

Polž prehodi ali pravilno preleze v sekundi 0.09 cm. Ta je seveda res počasen, zato velja za ljudi počasnih misli in počasnega dela pregovor, da mislijo in delajo po polževo. Toda še vedno je polž pravi korenjak in res hitrec, če ga primerjamo z rastjo človeškega lasu, od katerega je 300.000 krat hitrejši, saj zraste povprečno človeški las samo za 3 desetmilijoninke cm v sekundi. Toda vodni trst v močvirjih zraste v sekundi že za 0.0005 cm, a goba po dežju v gozdu zraste že za 0.008 cm. Kri v naših žilah je skoro 100 krat hitrejša od polža, saj preteče v glavni žili 8 cm v sekundi.

Pešec napravi pri zmerni hoji 1.2 m/sek, prekosi ga muha z 1.6 m, njo pa tekač z 2.2 m/sek, a jezdec napravi že 3.7 m/sek.

Sedaj brzine rastejo, pogledjmo jih po vrsti:

Kolesar in drsalec sta enaka s 5.5 m/sek.

Zmeren veter je hitrejši s 6 m/sek, tekmovalec tekač napravi največ do 10 m/sek, a vseeno ga prekosi deževna kaplja na poti na zemljo z 11 m/sek.

Se nekaj hitrosti naštejmo:

Tovorni vlak	do	12.5 m/sek
Kolesar dirkač	do	17 m/sek
Parnik	do	19 m/sek
Torpedovka	do	20 m/sek
Golob pismošča	do	20 m/sek
Dirkalni konj	do	25 m/sek
Smučar tekmovalac	do	28 m/sek
Avto, srednja vožnja		30 m/sek
Vihar ali burja		40 m/sek
Brzovlak	do	45 m/sek
Lastovka	do	60 m/sek
Dirkalni avto	do	120 m/sek
Letalo	do	190 m/sek
Zvok v zraku		330 m/sek
Zemlja na ravniku		465 m/sek
Puškina krogla		800 m/sek
Luna na poti okoli zemlje		1000 m/sek
Topovska krogla		1500 m/sek

Kaj opazimo? Golob je hitrejši od tovornega vlaka, a lastovica skoraj tako hitra kot potniško letalo, ki napravi 60 m/sek. Vendar najhitrejša letalo ne prekosi zvoka, zato letalo vedno prej slišimo, kot ga pa vidimo nad seboj. Zemlja se na ravniku vendar hitreje zavrti in zvok je ne ujame več. Toda puškina krogla ima večjo hitrost in topovska krogla prekosi hitrost, ki jo doseže luna na poti okoli zemlje.

Sedaj pa še hitrosti, ki si jih človeški um težko predstavlja:

Zemlja napravi v sekundi 29.6 km na poti okoli sonca, a ves zvezdni sestav rimske ceste se giblje že s hitrostjo 300 km v sekundi okoli sebe. Še hitrejša sta svetloba in električni valovi, saj prevale v sekundi 300.000 km.

Če pri tem pomislimo na pot, ki jo zemlja »prevozi«, vidimo, da kljub vsej veliki hitrosti traja vse leto, da napravi pot okoli sonca in nam vrne zopet pomlad. Ne samo hitrost, tudi pot je ogromna. Toda kakšna mora biti šele oddaljenost sonca od zemlje, če porabi svetloba za to pot skoraj 8 minut. Tako je sonce vsak dan v resnici že osem minut nad obzorjem, preden ga sploh vidimo. Za primerjavo tole: Če bi sedli v brzovlak, ki bi vozil 100 km na uro in to brez prestanka noč in dan, bi potrebovali 170 let, da bi prišli z zemlje na sonce. Zato je svetlobi treba več hitrosti, da lahko take razdalje preleti.

Napredek v izrabi premogove kurilne vrednosti

V parnih strojih potrebujejo za kurjenje kotlov premog, da se voda spremeni v paro. Ta da potem v parnem stroju silo, ki se uporablja za pogon. Vendar v začetku niso znali izrabiti tako uspešno vso premogovo kurilno vrednost in silo pare, tako da so morali porabiti več premoga za kurjenje stroja, ki ima isto število konjskih sil, kot ga porabimo danes. Kako je rasla smotrna izraba premoga, nam pove spodnja razpredelnica:

Za 1 konjsko silo (KS) v stroju so porabili:

Leta:	1820	1830	1840	1860	1880	1900	1920	1930
Premoga v kg:	12	5	2.5	2	1.4	1.2	0.93	0.54

Kakor vidite, vedno bolj pada poraba premoga za isto silo in bo najbrž še padala, toda seveda sedaj precej manj kot v začetku uporabe parnega stroja.

Dragi otroci!

Majhni ste še in v šolo hodite. Doma in v šoli se večkrat jeze na vas, da niste za nobeno rabo. Samo v napotje ste, kvečjemu polomite kaj in poškodujete, da pa bi bili za kakšno delo, tisto pa ne! Kar hudo vam je, da vas tako zapostavljajo. Vidim vaše žalostne obrazke, pa vidim tudi vašo trdno voljo, da hočete nekaj napraviti, ne nekaj navadnega, to vsakdo lahko napravi, marveč nekaj velikega, nekaj, kar ne zmore vsak. Da nekaj velikega! In vendar se ne zmenijo dosti za vas.

A glejte, dragi otroci, nekdo vas pa vendar ne zapostavlja, marveč upošteva vaše mlado hotenje in vašo dobro voljo. Celo na pomoč vas kliče, brez vas ne more nič storiti, potrebni in dobrodošli ste mu pri delu. To je sveti oče v Rimu. Saj se še spominjate, kako vas je klical na spravi dan, da posebno vi, otroci, veliko molite, zadoščujete Bogu za grehe vseh tistih, ki ga grdo žalijo, ker Bog molitve in prošnje vaših čistih src najrajši usliši. In v letošnjemu majniku vas je pozival, da se vsi združite pri šmarnicah okrog Marije in jo prosite za mir med narodi.

To pot pa vas sv. oče drugam kliče — v borbo! Kam? S kom? Čemu? Da, v borbo vas kliče, v borbo za kraljestvo Kristusovo na zemlji, v borbo s satanom za pokristjanjenje sveta. Katoličani ste, dragi otroci! Zjutraj, ko vas mamica zbudi, moli skupno z vami molitev k angelu varuhu, potem pa v šolo, morda celo slednje jutro v cerkev. Pa so vam gotovo že povedali v šoli ali pa ste s prižnice slišali, da ste tudi vi, kot vsi drugi katoličani, krščeni v imenu Jezusa Kristusa, ki je za vas in za vse ljudi umrl na križu, da bi nam odprl pot v nebesa. Sprti smo bili z Bogom odkar sta Adam in Eva grešila v raju, Jezus pa je umrl zato, da bi mi vsi spet postali prijatelji in otroci božji.

Pa glejte, dragi otroci, nimajo vsi otroci po svetu takih mamic, ki bi jih pokrižale, ko zjutraj vstanejo, ne poznajo svete maše in ne hodijo v šolo, da bi jih gospod katehet poučil o Jezusu, niso krščeni, še vedno tavajo v smrtni senci greha. Ubogi otroci, ki nimajo dobre krščanske mamice, ki ne poznajo Jezusa, ki nimajo kateheta. Koliko je takih otrok, na milijone in milijone, tam v Afriki, Indiji, na Kitajskem, Japonskem. In vsi ti milijoni in milijoni čakaajo, da jim kdo oznani vero v križanega Boga.

Vidite, v borbo za zveličanje teh milijonov otrok vas kliče sveti oče. On hoče, da bi otroci vsega sveta imeli krščanske mamice, da bi poznali Jezusa, prejeli sveti krst. Pri vsem tem pa mu vi, dragi otroci, lahko največ pomagate.

Kako? Saj hočete, pa ne veste, ne znate! Vidite, sveti oče Pij XI. je za pokristjanjenje sveta nad vse druge postavil dve družbi: ena je Družba za širjenje vere ali kratko DŠV, kjer so člani odrasli katoličani, in ki si je zastavila geslo: Vsi verniki za vse nevernike! Ta družba skuša najti pomoč za misijone in pomagati tisočim katoliških misijonarjev in misijonark pri njih delu. Vam otrokom pa je namenil podobno družbo, ki je čisto za vas, katere člani ste samo vi lahko. Imenuje se ta družba Sveto Detinstvo. Otroci iz vsega sveta so se združili v njej in čez 8 milijonov jih je. Vsi ti otroci, ki še nimajo 12 let, so sklenili, da bodo vsak dan zmolili po eno zdravomarijo s pristavkom »Sveta Marija, prosi za nas in za uboge poganske otroke«. Vsak mesec pa bodo darovali nekaj centesimov za milijone poganskih otrok po svetu, za rešitev njih duš! Ali je to veliko? Vas stane vsa ta reč prav malo truda, Bogu pa je vaše delo zelo zelo všeč in poganskim otrokom s tem zelo pomagate. Pa kaj ena zdravomarija, saj ne bo spreobrnila milijonov poganskih otrok, si misli marsikdo izmed vas! Da, res je! A če moli po eno zdravomarijo 8 milijonov čistih otroških src vsak dan, vse leto, kar zračunajte, koliko molitev je to! Nebeški Oče ni tako trd, da ne bi teh vaših gorečih prošenj uslišal. In nekaj centesimov na mesec, recimo 10 ali 20, kaj si bo sveti oče s tem pomagal? A glejte, če jih plačuje 8 milijonov otrok, kakšna vsota je to! V enem stoletju so otroci s takšnimi malimi prispevki za Sveto Detinstvo zbrali 626 milijonov frankov. In s pomočjo teh otroških molitev in prostovoljnih darov je bilo v sto letih krščenih 28 milijonov poganskih in mohamedanskih otrok. Poleg tega pa vzdržuje družba Svetega Detinstva v svojih šolah in zavodih v misijonih okrog 600.000 poganskih otrok, ki jih hoče vse pripraviti na sveti krst in jim ustvariti lepšo bodočnost. Joj, koliko izmed teh otrok bo doseglo vzvišeni misijonski poklic in bo svojim rojakom oznanjalo Jezusa Kristusa, ki jih je prav tako odrešil kakor nas.

Kar vidim, kako je v vaših dušah zagorelo veselje do svetega misijonskega dela, najrajši bi kar sedli na vlak in šli oznanjat Jezusa malim pogančkom. A tega sedaj ne morete. Kdaj pozneje bo morda res kdo izmed vas poromal v Afriko ali Azijo in tam učil ljudi kot apostol Kristusov. A eno lahko že sedaj storite: skupno z 8 milijoni otrok, ki so člani Svetega Detinstva, lahko molite za poganske otroke in vsak mesec kaj malega zanje darujete. Postanite člani Svetega Detinstva, sveti oče vas bo vesel, Bog pa vam bo naklonil obilno plačilo!

(Iz »Misijonske pisarne« v Ljubljani, Semeniška ulica 2.)

Cislnica uprave. — Vse cenjene poverjenike oljudno prosimo, naj nam čimprej javijo število naročnikov, da vemo pripraviti dovolj izvodov lista.

Lepo se priporočamo Vaši naklonjenosti pri razširjanju lista in vse nujno prosimo, da nam sproti nakazujete naročnino.

Posamezne številke lahko kupi vsak tudi pri spodnji upravi.

Uprava »Vrta«

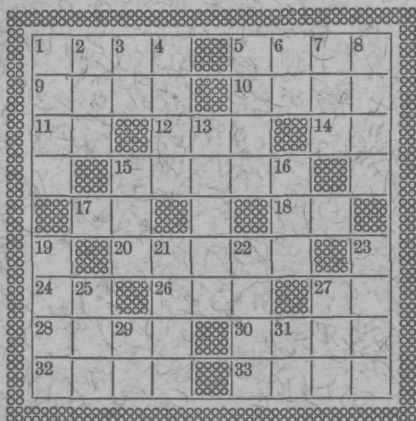
Ljubljana, Kopitarjeva 2 (H. Ničman).

ZANKE IN NASTAVE ZA ODPRTE GLAVE

1.

Križanka

(A. S.)

Vodoravno: 1 del pohištva, 5 domača žival, 9 kača velikanka, 10 kraj v Mostah v Ljubljani, 11 kazalni zaimek, 12 rimski pozdrav, 14 pritezalni drog, 15 prijetna vonjava, 17 kratica pri podpisu, 18 osebni zaimek, 20 kraj ob Muri, 24 predlog, 26 pogojna členica, 27 kratica za pridobitno podjetje, 28 svetopisemska oseba, 30 pisalna potrebščina, 32 vodna žival, 33 ime psička.

Navpično: 1 kraj ob Dravi, 2 žensko ime, 3 predlog, 4 član izumrlega naroda, 5 število, 6 povratni zaimek, 7 žensko ime, 8 kraj pri Zidanem mostu, 13 branilec domovine, 15 predplačilo, 16 očka, 19 oziralni zaimek, 21 reka v Savinjski dolini, 22 ime putke, 23 nagel, nasilen vstop, 25 del glave, 27 koroška členica, 29 začetek abecede, 31 6. in 24. črka v abecedi.

2.

Homonim*

(A. S.)

Obisk pri dobrem stricu.

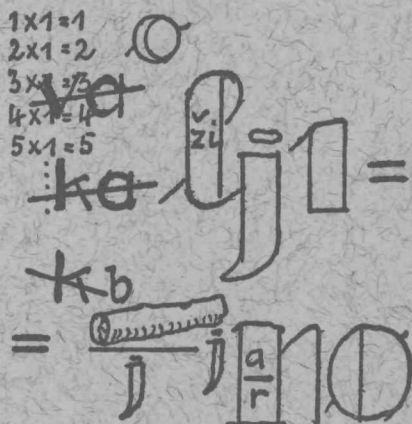
Razveselil je mene, mojih bratov in

* Prvi dve besedi se glasita tako kot tretja, ki ima drugačen pomen.

3.

Rebus*

(A. S.)

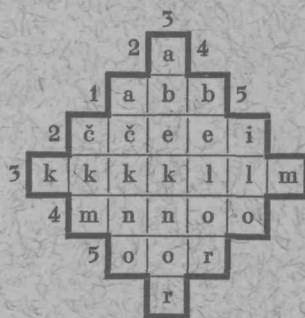

* Skušaj brati z dodajanjem in izpuščanjem kot kažejo znaki.

4.

Čarobni lik*

(A. S.)

- 1 ... sila
- 2 ... pripomoček pri molitvi
- 3 ... dvojni krog
- 4 ... prodajalna kuriva v Ljubljani
- 5 ... tatarski poglavar

* Navpično in vodoravno so iste besede.

Rešitve do 25. oktobra na uredništvo »Vrteca«, Ljubljana, Ulica 3. maja šte. 10. — Deset izbranih reševalcev dobi nagrade. Vrednost nagrad se določi po številu pravilno rešenih ugank.